

# TÜRKİYE-ARNAVUTLUK İLİŞKİLERİ

**Nazlı METİN**

## ÖZ

Türkiye-Arnavutluk ilişkileri yüzyıllardan beri devam eden bir konudur. Türkiye'nin Balkanlar politikasını şekillendiren en önemli ülke kuşkusuz Arnavutluk Cumhuriyeti'dir. Bunun nedeni ise Arnavutluk ile olan kültürel yakınlıklarımız ve Arnavutluk'ta yaşayan müslüman nüfusun fazla olmasıdır. Buna ek olarak birçok tarihçi tarafından balkanların en kilit ülkesi olarak Arnavutluk gösterilmektedir. Bunun nedeni ise Arnavut halkının kökenine ilişkin birçok varsayımın olmasıdır. Bu çalışmada öncelikle Arnavut halkının kökenine ilişkin araştırmalar yapılmış..Bu araştırmalardan sonra ise Türkiye ile ilişkileri analiz edilmiştir.

**Anahtar Kavramlar :** Arnavutluk ,Türkiye, Balkanlar, Arnavutluk köken.

## ABSTRACT

Turkey-Albania relations is a matter of continuing the centuries. Turkey's most important country in the Balkans policy is undoubtedly shaped the Republic of Albania. The reason for this pur culturel closeness with Albania and the large number of Muslim population living in Albania. In addition, Albania is shown by many historians as the key country of the Balkans. The reason for this is that there are many assumptions about the origin of the Albanian people. In this study, firstly the researches on the origin of the Albanian people were made. After these studies were analyzed by the Albania-Turkey relations.

**Keywords :** Albania, Turkey, Balkans, Origin of Albania.

# GİRİŞ

Arnavutluk stratejik konumu itibariyle yüzyıllar boyunca saldırılara karşı koymuştur. Bundan dolayı Arnavutluk Balkanlar'da istikrarın ve barışın anahtarı konumundadır. Dünya da devletlerin dış politikalarını şekillendiren kendine özgü koşullar vardır.<sup>1</sup>Türkiye'nin Balkanlar politikasını kısaca Balkanlar'da olan Türk ve Müslüman nüfusunun çoğunluğuna ve ulaşım ve ticaret yolu üzerinde bulunmasına bağlayabiliriz. Balkanlar'da da Türkiye'nin dış politikasında bilhassa balkanlar politikasında en kilit ülke kuşkusuz Arnavutluk'tur.

Bu çalışmada Türkiye-Arnavutluk ilişkilerini tarihsel ve kültürel yakınlıklarımızda göze alarak değerlendirmeye çalışacağız. Makale de ele alınan çalışma kaynakları konu hakkında çalışılmış tezler, makalelerden, kitaplardan ve ilgili internet web sitelerinden alınmıştır.

Çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Arnavutluk'un kökeninden tarihçesinden Arnavutça'nın nereden geldiğinden ve Arnavutluk'taki etnik yapıdan söz edeceğim. Çünkü bilindiği gibi detaylı bir inceleme yapmak istiyorsak, bir ülkenin dış politikasında bir ülke ile olan ilişkileri incelenirken o ülkenin tarihi, kültürü, dili, dini de ele alınması gerekmektedir.İkinci bölümde ise Türkiye ile Arnavutluk arasındaki siyasi,diplomatik,askeri,ekonomik,ticari ve kültürel ilişkileri ele alınmıştır.

---

<sup>1</sup> Gürhan AKYOL, *Balkan Politikasında Arnavutluk (1912 sonrası )*, (Yüksek lisans Tezi ) , Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Isparta 2007.

# 1.BÖLÜM

## 1.1 Arnavutluk ve Arnavut kelimesinin kökeni

Arnavutluk devletinin resmi adı Arnavutluk Cumhuriyeti'dir.Arnavutluk Cumhuriyeti'nin Başkenti Tiran'dır.Arnavut kelimesi bir güney (tosk) aşireti olan Arnavitlerin türkçeleştirilmiş şeklidir.Arnavutlar kendi ülkelerine Kartallar Ülkesi anlamına gelen “Shqiperia” ifadesini kullanırlar.Geri kalan Dünya dillerinde ise “Albanian” adı kullanılır.<sup>2</sup>Kartallar Ülkesi simgesi Arnavutluk Cumhuriyeti'nin bayrağına da yansımıştır.Çift başlı kartal simgesi Arnavutluk Cumhuriyeti'nin resmi bayrağı kabul edilmiştir.

Arnavut kelimesinin kökeni, Arnavutluk sakinlerinin kökeninin nereye dayandığı ve nereden geldiklerine ilişkin bir sürü söylem vardır. Fakat en çok kabul edilen görüş iliryalılardan geldiklerine ilişkin görüştür. Bu görüşe göre, Arnavutların ataları olan İliryalılar Orta Paleolitik Çağ'dan başlayarak görülmüşlerdir .O dönemde İliryalıların bugünkü Arnavutluk'tan başka Küçük Asya'da da görüldüğünü öne sürüyor ve burada yaşayan halkın çeşitli istila, soykırım gibi olumsuz etkenlere karşın varlığını koruyarak Orta Çağ'da Albenez adıyla ortaya çıktığını öne sürüyor.Sermenî İrmağı'nın güneyinde yaşayan halka Toska,İrmağın kuzey bölgesinde yaşayanlara ise Gega adı verilir.<sup>3</sup>İlirya halkı uzun süre kabileler halinde yaşadıktan sonra ilk çağ dönemlerinde İşkodro<sup>4</sup> merkezli bir İlirya Devleti kurmuşlardır. Bununla beraber Arnavutluk devletinin ilk temelleri atılmıştır.<sup>5</sup>

---

<sup>2</sup> İlir PRUGGA,*Arnavutlukta Hristiyanlık ve İslamiyetin Tarihçesi*, (Yüksek Lisans Tezi ), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilimdalı Dinler Tarihi Bilim Dalı, Konya 2011.

<sup>3</sup> NKFU,*Arnavutlar hakkında bilgi-Arnavutların kökeni*, <http://www.nkfu.com/arnavutlar-hakkinda-bilgi-arnavutlarin-kokeni/>, (15.04.2018 ) .

<sup>4</sup> İşkodra (Shkoder), Arnavutluk'un kuzeyinde bulunan ve Başkent Tiran'dan sonra ülkenin ikinci büyük kentidir.

<sup>5</sup> Süleyman KÜLÇE,*Osmanlı Tarihinde Arnavutluk*,İzmir 1944 , s.12-13.

## 1.2 Arnavutluk'un Tarihçesi

Arnavutluk birçok tarihçi tarafından Balkanların anahtar ülkesi olarak tanımlanır. Konumu itibariyle yüzyıllar boyunca Adriyatik Denizi kıyılarında birçok saldırıyla karşı karşıya kalmıştır. Arnavutluk Balkanların en eski toplumu olarak kabul edilir. Arnavutluk'un kökenleri M.Ö. 600'lü yıllara dayanmaktadır. Arnavutluk'u sırasıyla Romalılar, Alanlar, Vizigotlar, Hunlar, Avarlar, Bulgarlar , Bizanslılar ve Scilyalı Normanlar işgal etmişlerdir. 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun ikiye bölünmesi sonucunda Doğu ve Batı imparatorlukları arasındaki sınır Arnavutluk bölgesinin tam ortasından geçtiğinden dolayı Arnavutluk'un stratejik önemi artmaya başlamıştır. Arnavutluk 1517 yılında Osmanlı Himayesi altına girmiştir. 1912 yılına kadar Osmanlı himayesi altında yaşayan Arnavutluk 28 Kasım 1912 yılında bağımsızlığını ilan etmiştir. 10 Temmuz 1913 yılında Londra Konferansı'nda Arnavutluk'un sınırları belirlenmiştir.<sup>6</sup>

Arnavutluk Birinci Dünya Savaşı sırasında Yunanistan, İtalya ve Sırbistan tarafından işgale uğramıştır. Arnavutluk 2 Dünya savaşı arasında bağımsız kalabilmiştir. 1939 yılında İtalya tarafından tekrar işgal edilmiştir ve bu sırada Yunanistan da Güney Epir bölgesini sınırlarına dahil etmiştir. 1944 yılında Enver Hoca ile Bağımsızlığını tekrardan kazanmıştır. Enver Hoca Joseph Stalin ve Mao Zedong ile ilişkileri geliştirmiştir. 1985 yılına kadar sürecek Enver Hoca döneminde Arnavutluk, mücadele etmiş, yeni dostlar kazanmış ve yeni siyasi örgütlere katılmıştır.

Arnavutluk günümüzde ise demokratikleşme hareketi ile siyasal yakınlaşmalar içine girmiştir. Ekonomik ve kültürel anlamda gelişip, komşu ülkeler ile sorunlarını çözmeye çalışan bir Arnavutluk Cumhuriyeti var karşımızda.<sup>7</sup>

---

<sup>6</sup> Gürhan AKYOL, *Balkan Politikasında Arnavutluk (1912 sonrası )*, (Yüksek lisans Tezi ) , Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Isparta 2007.

<sup>7</sup> A.G.E, s.6-7.

### 1.3 Arnavutluk'un Coğrafi ve Ekonomik Durumu

Arnavutluk bir güneydoğu Avrupa ülkesidir. Başkenti Tiran'dır.Önemli şehirleri ise sırasıyla Tiran, Dıraç, Elbasan, Avlonya, İşkodra'dır.Arnavutluk, kuzeyden Karadağ, doğudan Sırbistan ve Makedonya, güneydoğudan Yunanistan,batıdan Adriya denizi ile çevrilidir.Arnavutluk topraklarının üçte ikisi dağlar ve tepelerden oluşur.Geri kalan kısmı ovalık ve alçak tepelerdir.<sup>8</sup> Ülkenin sahil kısımlarında genellikle Akdeniz İklimi hakimdir. Dağlık bölgelerde ise sert karasal iklim hakimdir. Kışlar soğuk ve bulutlu geçer yazlar ise genelde sıcak ve yağışlı geçmektedir.

Arnavutluk Cumhuriyeti'nin ekonomisi ise 2005-2008 yılları arasında istikrarlı bir büyüme oranı sağlamıştır. Fakat 2009 yılında Ekonomik Krizden etkilenmiştir ve bu oran %1'in altına düşmüştür.2010 yılında tekrar toparlanma sürecine giren Arnavutluk, %3.5'luk bir büyüme göstermiştir. Ekonomideki olumlu gelişmeler ve yapılan reformlar sayesinde ülke hızlı bir özelleştirme sürecine girmiş,Gayri safi yurtiçi hasıla (GSYİH) artmıştır.İstikrarlı kur politikası sonucunda dış ticaret olumlu yönde etkilenmiştir.<sup>9</sup>

*“Arnavutluk'taki yabancı yatırımlar ulaşım ve enerji alanındaki altyapı projelerine odaklanmaktadır. Berlin Süreci kapsamında,ülkedeki ulaşım ağının genişletilmesi projelerinde artış olması ve havaalanı inşaat projelerine başlanması öngörülmektedir.Söz konusu projelerin ekonomik büyüme ve istihdama ivme kazandırması beklenmektedir.”<sup>10</sup>*

---

<sup>8</sup> İtir PRUGGA,*Arnavutlukta Hristiyanlık ve İslamiyetin Tarihçesi*, (Yüksek Lisans Tezi ), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilimdalı Dinler Tarihi Bilim Dalı, Konya 2011.

<sup>9</sup> BM,*Arnavutluk Ülke Raporları Mart 2012* , <http://birlesmismarkalar.org.tr/file/hedef-ulke-raporlari/Arnavutluk.pdf> , (15.04.2018)

<sup>10</sup> Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, <http://www.mfa.gov.tr/arnavutluk-ekonomisi.tr.mfa>,(15.04.2018).

## 1.4.Arnavutluk'taki Etnik Gruplar

Balkan Yarımadası tarih boyunca birçok dil,din,ırk ve farklı kültür barındıran bir bölge olmuştur.Balkanlar aynı zamanda Doğu ve Batı medeniyetlerinin buluştuğu bir coğrafyadır.

Arnavutluk iki dinin karşılaştığı bir uç noktadır.Hristiyanlık ve İslamiyet gibi önde gelen dinler Arnavutluk'ta bir arada yaşamıştır.Günümüzde Dünya'nın farklı yerlerinde insanlar din,dil,ırk ayrımı yüzünden hayatlarını kaybederken Arnavutluk'ta yıllardır barış içinde yaşayan iki din Dünya'ya örnek olmaktadır.<sup>11</sup>

Arnavutluk'ta resmi dil Arnavutça olarak kabul edilir. Ülkede konuşulan dil Arnavutça'nın Geg<sup>12</sup> ve Tosk<sup>13</sup> lehçeleridir.<sup>14</sup> Arnavutça Hint-Avrupa dil ailesine mensuptur.

Arnavutlar Avrupa'nın en eski halkı olarak kabul edilir ve ataları Pelasg'lar<sup>15</sup> ve İliryalılar'dan bu yana binlerce yıllık bölge geçmişiyle kabul konuşulmaktadır.<sup>16</sup>

Arnavutluk'ta yaşayan etnik gruplara baktığımızda Arnavutluk diğer Balkan Ülkelerinin aksine daha homojen bir ülkedir.Yaşayan etnik grup oranlarına baktığımızda;

-%97.3 Arnavut

-%1.5 Roman

---

<sup>11</sup> İlir PRUGGA,*Arnavutlukta Hristiyanlık ve İslamiyetin Tarihçesi*, (Yüksek Lisans Tezi ), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilimdalı Dinler Tarihi Bilim Dalı, Konya 2011

<sup>12</sup> Geg lehçesinin konuşulduğu bölge, Osmanlı Devleti'nin idaresinin altında olmalarından dolayı 18. y.y'da Yunan Ortodoks Kilisesi'nden islamiyete büyük çoğunlukla geçtikleri bir dönem olmuştur.

<sup>13</sup> Arnavutluk'un güney bölgesinde konuşulan Tosk lehçesi ise Geg lehçesine göre daha önce müslümanlaşan ve islamiyete topluca geçen bölgedir.

<sup>14</sup> <sup>14</sup> İlir PRUGGA,*Arnavutlukta Hristiyanlık ve İslamiyetin Tarihçesi*, (Yüksek Lisans Tezi ), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilimdalı Dinler Tarihi Bilim Dalı, Konya 2011

<sup>15</sup> Antik Yunanca metinlerde adı geçip (Pelasgoí, Pelasgós, Pelasgion - Πελασγικόν), Helen kavimleri gelmeden önce ana vatanları olan Kuzey ve Orta Yunanistan'da Girit ve Ege adalarında yaşayan bir halkın adıdır. Yunan kaynaklarında MÖ 5.-4. yüzyıllarda adları geçmekteyse de zamanla asimile olmuşlardır.

<sup>16</sup> Arnavut, <http://www.arnavut.com/arnavutluk-hakkinda-genel-bilgiler/>,(15.04.2018).

-%1.3 Yunan

-0.14 Makedon

Geri kalanı ise diğer etnik gruplardır.Arnautluk Makedonya ve Kosova başta olmak üzere Dünya'nın birçok ülkesine yayılmışlardır.<sup>17</sup>

## 2.BÖLÜM

### 2.1.Arnautluk ve Türkiye

Osmanlıdan günümüze kadar kadar oluşan olumlu ve olumsuz algılar vardır.Olumlu algılara da değindiğimizde gerek Osmanlı'nın son yıllarında gerek Türkiye Cumhuriyeti'nin diğer ülkelerle yaptığı gibi Arnautluk ile bir mübadele gündeme gelmemiştir.Bu da Arnautlar'ın Türkiye'ye bakış açısında olumlu etkilerini arttırmıştır.1934 yılında Tiran'a Büyükelçi olarak atanan Yakup Kadri KARAOSMANOĞLU Arnautlar'dan gördüğü saygı ve sevgiden bahsetmektedir.Osmanlı Devletinin bölgeden çekilmesi ile Arnautlar gördükleri baskıcı rejim sonrasında Türkiye'ye sürekli göç ettikleri bilinmektedir.Belirtilen olumlu algıların yanında olumsuz algılar da mevcuttur.Olumsuz algının en büyük kısmını eğitim sisteminden olan şikayetler oluşturmaktadır.Sosyalist dönemler de bazı yazımlarda Osmanlı Devleti hakkında gerici ve yobaz tasvirleri yapılmıştır.<sup>18</sup>

1920'li yıllara geldiğimizde Arnautluk ile ilişkilerini geliştirmek isteyen bir Türkiye karşımıza çıkmaktadır.1Mart 1922 günü Mustafa Kemal ATATÜRK Türkiye Büyük Millet Meclisinin üçüncü oturum açılışında Arnautluk halkının özgürlük ve demokrasi mücadelesiyle ilgili tutumunu belirtmiştir. Buna ek olarak

---

<sup>17</sup> Arnautluk'un etnik yapısı, <https://www.mumsema.org/islam-alemi/168977-arnautluk-gun-etnik-yapisi.html>,(14.04.2018).

<sup>18</sup> Hasip Saygılı,20.yüzyılın Başlangıcından Günümüze Arnautlarda Osmanlı ve Türkiye Algısı,Bilge Strateji,Cilt 6 sayı 10 ,Bahar 2014.

Arnavutluk ile ilişkilerini geliştirmek istediğini vurgulamıştır.<sup>19</sup>Türk Hükümetinin daveti ile Ankara'da

15 Aralık 1923'te Arnavutluk ve Türkiye arasında dostluk anlaşması imzalandı.Diplomatik ilişkilerin başlaması bu şekilde oldu ve bu diplomatik ilişkilerin başlaması Arnavut ve Türk halkının çıkarlarına uygun geldi.<sup>20</sup>Anlaşma 1925'de yürürlüğe girdi.

1 Eylül 1928 tarihinde Ahmet ZOGOĞLU İtalyadan güç bularak ve onun desteğini alarak kendisini kral ilan etmiştir.1923 yılında başlayan dost ilişkileri ZOGO'nun kral olması ile bozulmuştur.<sup>21</sup>

İlişkilerin bozulmasından rahatsızlık duyan Mustafa Kemal ATATÜRK ilişkileri düzeltmek için girişimlerde bulunmuştur.1931 yılında ATATÜRK'ün girişimleri sayesinde dostluk dönemi tekrardan başlamıştır.2.Dünya savaşına kadar ilişkiler sorunsuz bir şekilde ilerlemiştir.Fakat 1939 yılında Arnavutluk İtalya tarafından işgale uğramıştır.Bunu üzerine Arnavutluk ile Türkiye ilişkileri İtalya'nın uyguladığı rejim nedeniyle bozulmuştur.Arnavutluk'un bağımsızlığı sona ermiştir.Arnavutluk ile İtalya aranda yapılan anlaşma gereği Arnavutluk'un tüm diplomatik ve konsolosluk ilişkilerini İtalya ele almıştır.Bunun üzerine alınan karar ile Tiran'da bulundan Türk Elçiliği kapatılmıştır.<sup>22</sup>1942 yılında Türk Elçiliği Konsolosluk olarak Tiran'da tekrar açılmıştır.

Arnavutluk,İtalyan işgalinin ardından Alman işgaline de uğramıştır.1944 yılında bu işgal son bulmuştur.1946 yılında Enver Hoca Sosyalist Halk Cumhuriyetini kurmuştur.Enver Hoca daha sonra Tiran'da bulunan Türk Konsolosluğunu kapatmıştır.Bunun üzerine 16 Temmuz 1945 günü Başkonsolos Muzaffer Kemal Bayur Arnavutluk'u terk etmiştir.Bu olaylar sonucunda Türkiye ile Arnavutluk arasındaki diplomatik ve dostluk ilişkileri 1959 yılına kadar tamamen kesintiye

---

<sup>19</sup> Gazmend SHPUZA,1928-1930 yılları arasında Türkiye-Arnavutluk İlişkileri, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/45/787/10107.pdf>, ( 14.04.2018).

<sup>20</sup> Gazmend SHPUZA,1928-1930 yılları arasında Türkiye-Arnavutluk İlişkileri, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/45/787/10107.pdf>, ( 14.04.2018).

<sup>21</sup> Gürhan AKYOL, *Balkan Politikasında Arnavutluk (1912 sonrası)*, (Yüksek lisans Tezi ), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Isparta 2007,s.61-62.

<sup>22</sup> Gürhan AKYOL, A.g.e. s.70



uğramıştır.Kopan ilişkiler sonrasında Türkiye Arnavutluk'taki yeni rejimi tanımamıştır.Türkiye bu olaylar sonrasında Arnavutluk ile ilişkilerini düzeltmeye çalışmamış ve Tiran'da yeniden bir konsolosluk açma çabasına girmemiştir.Çünkü Türkiye için bu dönemde Batılı Devletler ile iyi ilişkiler kurmak,anlaşmalar yaparak güvenlik ihtiyacını gidermek ön plana çıkmıştır.<sup>23</sup>

1955 yılında Kothko Tachko<sup>24</sup> bir davette Türkiye ile ilişkilerini yeniden geliştirmek istediğini vurgulamıştır.Fakat o dönemde Türkiye'nin Arnavutluk ile yeni bir ilişki kurmak düşüncesi yoktu.

1958 yılına gelindiğinde Türkiye'nin Arnavutluk hakkındaki düşünceleri yumuşamış olup 24 Nisan 1958 yılında bir kararname ile Tiran'da bir orta elçilik açılmasını kararlaştırmıştır.Bu kararın ardından 20 yıldır kesintiye uğramış olan Türkiye Arnavutluk ilişkileri diplomatik düzeyde tekrardan başlamıştır.1959 yılında Hasan Nuri ELGİN Tiran'da elçi olarak göreve atanmıştır.<sup>25</sup>

Türkiye ile Arnavutluk arasında 1959 yılında tekrardan başlayan dostluk ilişkileri yalnızca 1 yıl kesintisiz sürebilmiştir.Çünkü 27 Mayıs 1960 yılında Türkiye'de bir askeri darbe gerçekleşmiştir.Bunun sonucunda Türkiye daha çok ülke içindeki meselelerle ilgilenmek zorunda kalmıştır.Yalnızca Arnavutluk değil diğer Dünya ülkeleri ile de bu dönemde diplomatik ilişkilerimiz kesintiye uğramıştır.

1965 yılına gelindiğinde Türkiye'de Kıbrıs Sorunu meselesi patlak vermiştir.Aynı dönemlerde de Arnavutluk'un yalnızlığı meselesi olduğundan ikili ilişkiler gelişmiştir.Arnavutluk bu dönemde Yunanistan ile Kuzey Epir sorunu yaşamaktadır.Bundan dolayı Türkiye'nin Kıbrıs davasına olumlu bakmaktadır.Arnavutluk Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda Türkiye lehine oy kullanan birkaç devletten birisi olmuştur.Arnavutluk'un bu tutumundan dolayı dostluk ilişkileri gelişmeye başlamıştır.<sup>26</sup>

---

<sup>23</sup>Gürhan AKYOL, *Balkan Politikasında Arnavutluk (1912 sonrası )*, (Yüksek lisans Tezi ) , Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Isparta 2007,

<sup>24</sup> Arnavutluk Büyük Elçisi.

<sup>25</sup> Gürhan AKYOL, *A.g.e*, s.71

<sup>26</sup> Gürhan Akyol,*A.g.e*,s.72

1965 yılı genellikle gelişen dostluk ilişkilerinin basına yansıdığı,görüşmelerin yapıldığı bir yıl olmuştur.Bu dönemlerde Türkiye ve Arnavutluk tarihi yakınlıklarından ve benzer sorunlarından dolayı ikili ilişkileri geliştirmiştir.11 Ekim 1965 günü Dışişleri Bakanlığında yapılan bir toplantıda Türkiye-Arnavutluk ilişkileri ele alınmıştır.Mustafa KENANOĞLU<sup>27</sup> Türkiye-Arnavutluk ilişkilerini geliştirmede somut adımlar atılması gerektiğini vurgulamıştır.Toplantı sonucunda 7 Ocak 1966 tarihinde bir kararname ile 1958 yılında Tiran’da açılan orta elçiliği büyük elçiliğe yükseltilmiştir.İki ülke arasında yaşanan bu olumlu hava basına yansımış olup Arnavutluk lehine haberler yapılmıştır.<sup>28</sup>

Arnavutluk-Türkiye ilişkilerinde çıkan bazı bocalamalara karşı, Arnavut halkı kötüleşen ilişkilere rağmen Mustafa Kemal ATATÜRK’ün reformlarını yankılandırmaya devam ediyordu.Bu durum gösteriyor ki diğer dünya ülkeleri nedeniyle bozulan dış ilişkilerimiz tarihi yakınlığımız nedeniyle tekrardan gelişebiliyor.<sup>29</sup>

Bu yıllarda Arnavutluk siyasetini belirleyen iki önemli unsur bulunmaktadır.Bunlardan birincisi siyasete etki eden sosyo-ekonomik sorunlardır.İkincisi ise yıllardan beri süren ve ülkenin seçimini belirleyen kuzeyli güneyli ayrımıdır.Arnavutluk siyasetine ciddi derecede etki eden bu kültürel farklılık kamplaşmaya da yol açmaktadır.<sup>30</sup>

1990’lı yıllarda Sali BERİSHA’nın iktidara gelmesi ile BERİSHA’nın devrim niteliğindeki demokratikleşme adımları sayesinde Geg’ler yani Kuzeyliler Arnavutluk siyaseti ile doğrudan temas halinde bulunmuştur.1992 yılında Berisha’nın iktidar olduktan sonra Geg’ler yönetici zümreye dahil olmuşlardır.<sup>31</sup>

Sali BERİSHA döneminde Türkiye ile ilişkiler de oldukça gelişmiştir.Haziran 1992 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Süleyman DEMİREL Arnavutluk

---

<sup>27</sup> 1963-1967 Arnavutluk Tiran Elçisi.

<sup>28</sup> Gürhan AKYOL, *Balkan Politikasında Arnavutluk (1912 sonrası)*, (Yüksek lisans Tezi ), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Isparta 2007,

<sup>29</sup> Gazmend SHPUZA,A.g.e.,s.346.

<sup>30</sup> Nedim EMİN,*Arnavutluk Siyasetini Anlama Klavuzu*,SETA Yayınları,Birinci Baskı, 2014.

<sup>31</sup> Nedim EMİN,*Arnavutluk Siyasetini Anlama Klavuzu*,SETA Yayınları,Birinci Baskı, 2014.

ziyareti gerçekleştirmiştir.Bu ziyaret sırasında Dostluk ve İşbirliği Anlaşması imzalanmıştır.Bu anlaşma ile iki ülke arasındaki yakınlaşma artmıştır.Başbakan Süleyman Demirel'in bu ziyareti sırasında Arnavutluk'a 50 Milyon değerinde acil insani ve teknik yardım yapacağını bildirmiştir.Aynı yıl içersinide Türkiye Arnavutluk arasında Savunma İşbirliği Paktı ve Savunma Teknolojisi ve Askeri İşbirliği Anlaşmaları imzalanmıştır.Aynı zamanda 1992 yılında Arnavut subaylar Türkiye'ye eğitim görmeye gelmişlerdir.<sup>32</sup>

Bu dönemler de Arnavutluk'ta yeterli devlet kaynağı ve reel istihdam bulunmuyordu bundan dolayı halk kendi ekonomisini kurmuştur.Bu yapı içersinde piramit usulü bankerler türemiştir.Kısa süre içerisinde ülkede bir Banker Krizi meydana gelmiştir.Kosova savaşının arifesinde bankerlerin bir gece de batmıştır.Bazıları ise paraları yurtdışına kaçırmıştır ve yaklaşık 1 Milyon Dolar bir gece de kaybolmuştur.1997 yılında yaşanan bu olaylar sonucunda halk ayaklanması ortaya çıktı ve Berisha yönetimden istifa etmek zorunda kaldı.1997 yılından 2005 yılına kadar Berisha başkanlığındaki Demokrat Parti muhalefette kalmıştır.2005 yılında ise tekrardan iktidara gelmiştir.<sup>33</sup>

2000'li yıllarda Türkiye Arnavutluk ilişkileri görüşmelerin sık yapıldığı,anlaşmaların yapıldığı ve dostluk ilişkilerinin geliştirildiği dönem olmuştur.

---

<sup>32</sup> Gürhan AKYOL, *A.g.e.*,s.80.

<sup>33</sup> Arnavut, <http://www.arnavut.com/sali-berisha-turkiyede/>, (13.04.2018 ).

## 2.2. Türkiye-Arnavutluk Ekonomik ve Ticari İlişkiler

Önceki dönemlerde Türkiye Arnavutluk ilişkileri diğer ilişkilere göre daha zayıf kalmıştır<sup>34</sup>. Daha sonrasında Arnavutluk Cumhuriyeti'nin demokratik rejime geçişiyle birlikte Türkiye ile ticari ilişkileri örnek düzeyde gelişme göstermiştir.<sup>35</sup> Bu durumun nedeni Arnavutluk 1990'ların başına kadar Pazar potansiyeli sınırlıydı ve Türkiye ekonomisinin bu dönemde İtalya ve Yunanistan ile rekabete zorlanması olarak söylenebilir. 1991 yılında Arnavutluk'ta ciddi reformlar olmuştur. Özelleştirme politikası ön plana çıkmış, fiyatlar devlet kontrolünden çıkarak dış ticaret serbestleştirilmiştir. 1990'lı yıllarda gerçekleştirilen ekonomik reformlar ciddi bir ilerleme kaydetmiştir ve hızlı büyüme oranları ortaya çıkmıştır. Bundan dolayı Arnavutluk Balkan Ülkeleri için bir model olarak gösterilmiştir. Sali Berisha döneminde 1997 tarihinde yaşanan "Banker Krizi" nedeniyle yaşanan sosyal ve ekonomik bunalımlar hariç Arnavutluk GSYİH<sup>36</sup> 'sı hep bir büyüme göstermiştir. Türkiye ile ekonomik ilişkilere bakıldığında Türkiye Cumhuriyeti Arnavutluk'un önemli ticaret ortaklarından birisidir. İki ülke arasında önemli ticaret anlaşmaları bulunmaktadır. Türkiye ile Arnavutluk arasında 2016 yılında 326 milyon dolar değerinde ticaret hacmi gerçekleşmiştir.<sup>37</sup> Arnavutluk'ta ticaret hacmini şekillendirmiş önde gelen Türk yatırımları vardır. Bunlar;

*“İnşaat ve inşaat malzemesi: Enka, Gintaş, Armada, Metal Yapı, Aldemir*

*-Telekomünikasyon: Çalık Holding, Türk Telekom, Makro-Tel/Hes Kablo.*

*-Bankacılık: Çalıkbank/Şekerbank-BKT*

*-Demir-Çelik: Kürüm*

*Sağlık: Üniversal Hastaneler Grubu, Ünivers-Alb*

*-Madencilik: Ber-Oner , Dedeman-İmalat*

---

<sup>34</sup> Murat Keskin, “Soğuk Savaş Sonrası- Türkiye Balkan İlişkileri Kapsamında Türk Dış Yatırımlarının İncelenmesi”, (T.C Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanlık Tezi), Ocak 2013.

<sup>35</sup> Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı, <https://www.ekonomi.gov.tr>, (13.04.2018)

<sup>36</sup> GSYİH, (Gayri Safi Yurt İçi Hasıla).

<sup>37</sup> İnsamer, (İnsanı ve Sosyal Araştırmalar Merkezi), [http://insamer.com/tr/arnavutluk\\_497.html](http://insamer.com/tr/arnavutluk_497.html), (12.04.2018)

*Tüketim Malları: Yıldız Kablo, Merinos, Everest, Pino, RM, Koçak*

*-Eğitim: Gülistan Vakfı’’<sup>38</sup>*

Türkiye’nin Arnavutluk ile imzaladığı ekonomik ve ticari anlaşmalar vardır. Bunlar;

*“-Ticaret Anlaşması 12.02.1986*

*-Ekonomik, Ticari, Sınai ve Teknik İşbirliği Anlaşması 02.08.1988*

*-Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması 01.06.1992*

*-Çifte Vergilendirmenin Korunması Anlaşması 04.04.1994*

*-Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı İdari Yardım 12.02.1998*

*-Kültürel, Eğitim ve Bilimsel Değişim Programı Anlaşması 16.06.1998*

*-Sosyal Güvenlik Sözleşmesi 15.07.1998*

*-Uluslararası Karayolu Taşıma Anlaşması 28.02.2000*

*-Arnavutluk-Türkiye Serbest Ticaret Anlaşması 01.05.2008*

*-Türkiye – AB – Arnavutluk çapraz kümülasyon uygulanması 01.08.2011*

*-Türkiye-Arnavutluk KEK XI. Dönem Protokolü 30.11.2011’’<sup>39</sup>*

Yapılan bu anlaşmalar Türkiye’nin Arnavutluk’a verdiği önemin göstergesidir. Türkiye Cumhuriyeti’nin Arnavutluk’un zor zamanlarında kredi sağlayarak yardım etmesi de ilişkilerinin güçlenmesini sağlamıştır.<sup>40</sup>

Türkiye ile Arnavutluk ticaretinde yaşanan bazı sıkıntılar vardır. Bunlar kısaca bahsederek en önemlisi, Arnavutluk hala serbest piyasa ekonomisine geçiş süreci yaşamaktadır. Bundan dolayı çok sık mevzuat değişikliği, kurumlarası yetki

---

<sup>38</sup> Türkiye-Arnavutluk ilişkileri, <http://www.tuicakademi.org/turkiye-ve-arnavutluk-iliskileri/>, (12.04.2018)

<sup>39</sup> Murat Keskin, “Soğuk Savaş Sonrası- Türkiye Balkan İlişkileri Kapsamında Türk Dış Yatırımlarının İncelenmesi”, (T.C Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanlık Tezi), Ocak 2013.

<sup>40</sup> Murat Keskin, A.g.e., s.120.

atışması,bankacılık sektöründe yaşanan olumsuzlukları gösterebiliriz.Bir başka sorunda ülke karayolların bozuk olması ulaşımı etkiliyor ve bunun sonucunda da ticaret olumsuz etkileniyor.Yabancı yatırımcılar üzerinde olumsuz etki yapan mesele ise elektrik enerjisi sıkıntısının büyük boyutlara ulaşmasıdır.ülkede hala engellenemeyen bir kayıt dışı ithalat sorunu vardır bu durumda ihracatçılarımız için haksız bir rekabet alanı oluşturmaktadır.Bunun sonucunda da Türk firmaları bazı rnleri Arnavutluk’a pazarlamasını zorlaştırmaktadır.<sup>41</sup>

---

<sup>41</sup> Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı, <https://www.ekonomi.gov.tr>,(13.04.2018).

## 2.3 Türkiye ile Arnavutluk Kültürel İlişkileri

Toplumların gelenek, görenek ve inanç sistemleri kültürlerini şekillendirir. Yani kültürü kısaca toplumun ve insanların sosyal anlamda insanlara kuşaktan kuşağa aktardığı maddi ve maddi olmayan ürünler bütünü olarak tanımlayabiliriz.<sup>42</sup> Her toplumun kendine has yemekleri, giyim tarzı, yaşam tarzı, dünya görüşü vardır. Fakat bazı etkileşim durumlarında kültürler birbirinden etkilenmektedir. Arnavutluk'ta ilk olarak Osman ile 15.yy'da etkileşime girdi. Osmanlıların balkanlara hakim olmasından sonra Arnavutluk'ta diğer balkan ülkeleri gibi Türklerle, Türk diliyle ve Türk kültürüyle iç içe yaşamıştır. Bu etkileşim sonucunda ise bazı gelenekler görenekler hatta yaşam tarzı da Türk kültürü ile paralel olarak gelişmeye başlamıştır. Günümüzde ortaya çıkan kültür ise hem balkan toplulukların hem Türk toplulukların etkileşimi sonucunda ortaya çıkmış zengin bir birikimi yansıtmaktadır.<sup>43</sup> İki ülke arasındaki yakın iletişim ve işbirliği karşılıklı kültürel ilişkilerin gelişmesini sağlamıştır. Kültürel ilişkilere somut örnek vermek gerekirse ; - Tiran Üniversitesinde Türkoloji bölümü açılmıştır ve bu bölümde toplamda 150 öğrenci eğitim görmektedir. Tiran'da ve İşkodra'da Yunus Emre Kültür Merkezinin şubeleri bulunmaktadır. Kültür merkezinde Türkçe dersi kursları verilmektedir. Ayrıca Kültür-Sanat etkinlikleri ile Türkiye'nin görünürlüğü sağlanmaktadır. TİKA<sup>44</sup> bugüne kadar Arnavutluk'ta 430 proje tamamlanmıştır. Bu tamamlanan projlere ülkeye yaklaşık 85 milyon dolarlık kalkınma yardımı sağlamıştır.<sup>45</sup>

*“T.C. Tirana Büyükelçiliğince 2008 yılı içerisinde düzenlenen kültürel etkinliklerde:- Durres kentinde 14-20 Nisan tarihlerinde düzenlenen “3. Arnavutluk Modern Dans Buluşması Festivali”ne T.C. Kültür Bakanlığı Modern Dans Topluluğu 15 kişilik bir ekipte katılmış ve Durres Kültür Sarayı'nda başarılı bir performans sergilemiştir.”*

---

<sup>42</sup> Türkçe Bilgi, <https://www.turkcebilgi.com/>, (15.04.2018).

<sup>43</sup> Türkçe Bilgi, <https://www.turkcebilgi.com/>, (15.04.2018).

<sup>44</sup> TİKA, (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı).

<sup>45</sup> T.C. Dış İşleri Bakanlığı, [http://www.mfa.gov.tr/\\_turkiye-arnavutluk-siyasi-iliskileri.tr.mfa](http://www.mfa.gov.tr/_turkiye-arnavutluk-siyasi-iliskileri.tr.mfa), (15.04.2018)

## SONUÇ

Türkiye topraklarını oluşturan Trakya Bölgesiyle coğrafi anlamda Balkan ülkesi sayılmaktadır.Balkanlar yüzyıllar boyu Avrupa'nın en stratejik noktalarından birisi olmuştur özellikle de tarihçilerin belirttiği gibi Arnavutluk Balkanların en kilit ülkesidir. Arnavutluk Osmanlı himayesi altına girdikten sonra gerek Osmanlı için gerek İslam coğrafyası için büyük bir öneme sahip olmuştur.

Arnavutluk Türkiye için Balkanlardaki dış politikasında önemli bir role sahiptir.Osmanlı döneminden kalan tarihsel ve kültürel yakınlığının etkisi büyüktür.Arnavutluk için Türkiye ise yarımadada güvenilir bir ortak olarak gözükmektedir.<sup>46</sup>

Bugün ise Balkanlar ile olan ilişkilerimize bakıldığında Türkiye'nin tarihi nedenlerden kaynaklanan siyasi ve kültürel etkisi balkan ülkeleri üzerinde hala görülmektedir.Bilhassa da müslüman nüfusunun en yoğun olduğu bölgelerde yani Bosna Hersek ve Arnavutluk'un Türkiye ile ilişkilerine ayrı bir önem ve öncelik verdiği gözlemlenmektedir.

Türkiye ile Arnavutluk'un ekonomik ve ticari ilişkilerine baktığımızda,şu anda mevcut olan ticaret ve yatırım hacminin,Saha da var olan potansiyele göre oldukça küçüktür.Bu durumun iki ülkeyi ilgilendiren çeşitli sebepleri bulunmaktadır.Fakat en önemli sebeplerinden birisini ülkelerin ekonomik ve ticari potansiyeli konusunda bilgi eksikliği olduğunu söyleyebiliriz.<sup>47</sup>

Son söz olarak şunu ekleyebiliriz ki, Arnavutluk'un dış politikası, Balkanların istikrara kavuşmasında veya istikrarsız olan duruma geri dönülmesinde önemli ölçüde etkilemektedir.<sup>48</sup>

---

<sup>46</sup> Hasan ÜNAL, *Balkanlarda Geniş Arnavut Meselesi ve Türkiye*, Avrasya Dosyası, Ankara, 1998.

<sup>47</sup> KESKİN,A.g.e,s.155.

<sup>48</sup> AKYOL,A.g.e, s.81.



## KAYNAKÇA

### Basılı Kaynaklar

-AKYOL Gürhan, “*Balkan Politikasında Arnavutluk (1912 sonrası )*”, (Yüksek lisans Tezi ) , Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Isparta 2007.

- EMİN Nedim,“*Arnavutluk Siyasetini Anlama Klavuzu*”,SETA Yayınları,Birinci Baskı, 2014.

- KESKİN Murat, “*Soğuk Savaş Sonrası- Türkiye Balkan İlişkileri Kapsamında Türk Dış Yatırımlarının İncelenmesi*”,(T.C Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanlık Tezi),Ocak 2013

- PRUGGA ILIR, “*Arnavutlukta Hristiyanlık ve İslamiyetin Tarihçesi*”i, (Yüksek Lisans Tezi ) , Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilimdalı Dinler Tarihi Bilim Dalı, Konya 2011.

-ÜNAL Hasan, “*Balkanlarda Geniş Arnavut Meselesi ve Türkiye*”, Avrasya Dosyası, Ankara, 1998.

-SAYGILI Hasip, “*20.yüzyılın Başlangıcından Günümüze Arnavutlarda Osmanlı ve Türkiye Algısı*,”Bilge Strateji,Cilt 6 sayı 10 ,Bahar 2014.

-Süleyman KÜLÇE,*Osmanlı Tarihinde Arnavutluk*,İzmir 1944.

### İnternet Kaynakları

-T.C.Dış İşleri Bakanlığı, <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-arnavutluk-siyasi-iliskileri.tr.mfa>,(15.04.2018).

-Türkiye Arnavutluk İlişkileri, <http://www.tuicakademi.org/turkiye-ve-arnavutluk-iliskileri/>,(12.04.2018).

-Türkçe Bilgi, <https://www.turkcebilgi.com/>,(15.04.2018).

-Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı,  
[https://www.ekonomi.gov.tr,\(13.04.2018\).](https://www.ekonomi.gov.tr,(13.04.2018).)

-İnsamer,(insanı ve Sosyal Araştırmalar Merkezi),  
[http://insamer.com/tr/arnavutluk\\_497.html,\(12.04.2018\)](http://insamer.com/tr/arnavutluk_497.html,(12.04.2018))

-Gazmend SHPUZA,"1928-1930 yılları arasında Türkiye-Arnavutluk İlişkileri",  
[http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/45/787/10107.pdf, \(14.04.2018\).](http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/45/787/10107.pdf, (14.04.2018).)

-BM,Arnavutluk Ülke Raporları Mart 2012 ,  
<http://birlesmismarkalar.org.tr/file/hedef-ulke-raporlari/Arnavutluk.pdf ,>  
(15.04.2018)

-Arnavutluk'un etnik yapısı,[https://www.mumsema.org/islam-alemi/168977-arnavutluk-gun-etnik-yapisi.html, \(14.04.2018\).](https://www.mumsema.org/islam-alemi/168977-arnavutluk-gun-etnik-yapisi.html, (14.04.2018).)

-NKFU,Arnavutlar hakkında bilgi-Arnavutların kökeni,  
[http://www.nkfu.com/arnavutlar-hakkinda-bilgi-arnavutlarin-kokeni/, \(15.04.2018\) .](http://www.nkfu.com/arnavutlar-hakkinda-bilgi-arnavutlarin-kokeni/, (15.04.2018) .)